

Kadınlar için Fiziksel Öz Savunma Ölçeğinin Geliştirilmesi

Musa UYAR¹

¹Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu Beden Eğitimi ve Spor Bölüm Başkanlığı.
<https://orcid.org/0000-0002-9795-0947>

To cite this article/ Atıf için:

Uyar, M. (2022). Kadınlar için fiziksel öz savunma ölçeğinin geliştirilmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-45.

Özet

Bu araştırmanın amacı, kadınların fiziksel öz savunma düzeylerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırma verileri Türkiye'nin farklı illerinden 703 gönüllü kadın katılımcıdan online olarak toplanmıştır. İlk yarı yapısal geçerlik ve güvenilirlik analizi sonucunda, açıklanan toplam varyansın %60.79'unu açıklayan 12 madde ve 2 alt boyuttan oluşan bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler tehlikeli fiziksel saldırılara öz savunma ve basit fiziksel saldırılara öz savunma olarak adlandırılmıştır. İkinci yarı örneklem geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçeğin yeterli uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenirliliği ve iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış, güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı belirlenmiştir. Sonuç olarak geliştirilen bu ölçeğin, kadınların fiziksel öz savunma düzeylerini ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kadına şiddet, Fiziksel şiddet, Öz savunma, Kadınlar için ölçek

Developing the Physical Self-Defense Scale for Women

Abstract

The purpose of this research is to develop a valid and reliable measurement tool which can measure the physical self-defense levels of women. The research data is collected online from volunteered 703 women participants from various cities of Türkiye. A structure consisting of 12 items and 2 sub-dimensions was obtained explaining 60.79% of the total variance explained as a result of the first half structural validity and reliability analysis. These factors are named as self-defense against dangerous physical attacks and self-defense against simple physical attacks. As a result of the second half sample validity and reliability analysis, it was seen that the scale had sufficient fit indices. The reliability and internal consistency coefficient of the scale were calculated and it was determined that the reliability coefficients were within acceptable limits. As a result, it was seen that it is a valid and reliable measurement tool that measures the physical self-defense levels of women.

Keywords: Violence against women, Physical violence, Self-defense, Scale for women

GİRİŞ

Şiddet, zamansal ve toplumsal olarak değişiklik gösteren evrensel bir kavramdır. Saldırganlık dürtüsü şiddet kavramının merkezinde yatmakla beraber bireysel ve toplumsal olarak karşımıza çıkabilmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016). İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan şiddet, insan doğasının ayrılmaz bir parçasıdır. Şiddet; tüm kültürlerin, tüm toplumların ve bireylerin içerisinde hep bir miktar var olmuştur (Dwyer, 2022). Genel olarak insanların birbirlerine yaptırım amaçlı uyguladıkları şiddet kavramı, güç ve iktidar algısıyla beraber artarak daha geniş kitlelere yayılmıştır (Korkmaz, Demiray, Sevil, Hablemitoğlu ve Taşkıran, 2015).

Şiddet her yaşta her kesimden tüm insanlar için talihsiz bir gerçekliktir. Ancak kadınların, gençlerin ve çocukların şiddete maruz kalma olasılıkları yetişkinlere göre daha fazladır (Finkelhor, Turner, Ormrod, Hamby ve Kracke, 2009). Oram, Khalifeh ve Howard (2017), kadına şiddeti bir halk ruh sağlığı sorunu olarak tanımlarken, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres 2018 yılındaki açıklamasında kadına şiddeti küresel bir salgın olarak tanımlamıştır (www.un.org).

Kadına şiddetin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Milattan önce 2000 ila 3000 yıllarına ait mumyalar incelendiğinde kadınlarda erkeklere göre yüksek oranda kırıklar olduğu belirlenmiştir. Bu kırıkların, barış zamanında eşleri ve çevresindekiler tarafından kişisel şiddetle oluştuğu düşünülmektedir (Adams ve McCormick, 1982; aktaran Dickstein, 1988). Yirmi birinci yüzyılda ise dünyadaki kadınların, ülkelere göre oranlarda değişiklik göstermekle beraber, %15 ile %71'inin hayatları boyunca en az bir kere fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı görülmektedir (Garcia-Moreno, Jansen, Ellsberg, Heise ve Watts, 2006).

Ülkemizde ve dünyadaki çalışmalar göstermektedir ki kadına karşı şiddet çoğunlukla; eş, erkek arkadaş, aile fertleri gibi yakın ilişkileri olan kişiler tarafından uygulanmaktadır (Krahé, 2018; Finkelhor, Turner, Ormrod, Hamby ve Kracke, 2009; Karataş, Şener ve Otaran, 2008; Yüksel Oktay, 2015). Yapılan çalışmalarda, yaklaşık olarak dünyadaki kadınların %30'undan fazlasının yakınları tarafından fiziksel veya cinsel partner şiddeti yaşadığı tahmin edilmektedir (Stöckl, Devries, Rotstein, Abrahams, Campbell, Watts, ve Moreno, 2013; Devries ve ark., 2013). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2015 yılındaki çalışmasında, ülkemizde eşleri veya partnerleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete en az bir kere maruz bırakılma oranı ise %38 olarak bildirmiştir (Yüksel Kaptanoğlu, Çavlin ve Akadlı Ergöçmen, 2015).

Şiddetin bu denli büyük çoğunluğunu yakın çevresinden gören kadınların bunu bildirme ve şikayet oranları oldukça düşüktür. Eşi veya erkek arkadaşı tarafından fiziksel veya cinsel şiddete uğrayan kadınların maruz kaldıkları şiddeti resmi kurumlara (polis, jandarma, aile mahkemesi, savcılık vb.) bildirme oranının yalnızca %11 olduğu görülmüştür. Kadınların %89 gibi yüksek bir çoğunluğu gördükleri şiddeti resmi kurumlara bildirmezken ancak %56'sı çevresine anlatmıştır (Yüksel Kaptanoğlu, Çavlin ve Akadlı Ergöçmen, 2015). Eşi veya yakınları tarafından şiddete uğrayan kadınlar genellikle uğradıkları şiddeti utanılacak bir durum olarak düşünmekte ve bu yüzden gizlemek istemektedirler (Yüksel Oktay, 2015).

Kadına karşı şiddet kavramı genel olarak fiziksel veya cinsel olarak akıllara gelmektedir ancak kadınlar birçok farklı şiddet türüne maruz kalmaktadır. Kadınlara karşı uygulanan şiddetin başlıca 6 tür altında toplandığı görülmektedir:

1) Fiziksel Şiddet: Kadına tokat atmak, bir cisim fırlatmak, kadını itmek, sürüklemek gibi fiziksel olarak kadının canını yakacak ve kadına zarar verecek eylemler veya bu eylemlerin kombinasyonu olarak tanımlanır (Sardinha, Maheu-Giroux, Stöckl, Meyer, ve García-Moreno, 2022).

2) Sözel Şiddet: Kadına aşağılayıcı sözler söyleyerek küçük düşürmek, küfür etmek, bağırarak gibi eylemler sözel şiddet olarak tanımlanmaktadır (Karataş, Şener ve Otaran, 2008).

3) Ekonomik Şiddet: Kadının gelirine el koymak, mesleğini yapmasına izin vermemek, kadını zorla çalıştırmak veya temel ihtiyaçları için ona gereken parayı vermemek olarak tanımlanmaktadır (Gökkaya, 2011).

4) Cinsel Şiddet: Zorla birlikte olmak, kadının hoşlanmadığı ilişki türünü zorla yapmak, para karşılığı fuhuş yapmaya zorlamak, rızası olmadan mahrem alanlarına dokunmak ve benzeri eylemler cinsel şiddet olarak tanımlanır (Dartnall ve Jewkes, 2013).

5) Psikolojik/Sosyal Şiddet: Kadınlara konuşmamak, imalı laflar söylemek, sürekli psikolojik sorunları olduğunu belirtmek, öz saygısını yitirmesi için davranışlarla kadının üzerine gitmek, sosyal hayatını kısıtlamak, yalnızlaştırmak, sürekli takip ve kontrol etmek başlıca psikolojik ve sosyal şiddet eylemleridir (Karataş, Şener ve Otaran, 2008).

6) Dijital Şiddet: Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte oluşan dijital şiddet kavramı, kadına cinsellik içeren içeriklerin yollanması, telefon veya bilgisayarına izinsiz erişim ile özeline müdahale, sanal ortamdan sözlü taciz, tehdit ve hakaret gibi eylemleri kapsayan şiddet türüdür (Estrada, 2021).

Bu şiddet türlerinin hepsi kadınlar üzerinde çeşitli mağduriyetlere sebep olmaktadır. Şiddetin yarattığı mağduriyetler tek boyutlu olmamakla beraber; doğrudan, dolaylı veya her ikisi beraber olarak görülmektedir (Finkelhor, Turner, Shattuck ve Hamby, 2013). Çalışmalar doğrudan mağduriyetlerin şiddete uğrayan kişi için daha fazla zarar verdiğini göstermektedir. Bu doğrudan mağduriyete sebep olan, kadına bizzat temasla zarar veren, sonuçları çok yıkıcı ve ölüme bile sebebiyet veren başlıca şiddet türü ise fiziksel şiddettir (Ward, Martin, Theron ve Distiller, 2007).

Kadınlar için fiziksel şiddetin doğurduğu en kötü sonuç ise şüphesiz kadın cinayetleridir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun yayınladığı raporda, ülkemizde 2021 yılında maalesef 280 kadın cinayeti ve 217 şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiştir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2022). Ülkemizdeki kadınların %36'sı yaşamının bir dönemimde en az bir kere fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmektedir. Bu oran 18 yaşından önce evlenen kadınlarda %50'lere kadar çıktığı görülmektedir (Yüksel Kaptanoğlu, Çavlin ve Akadlı Ergöçmen, 2015). Fiziksel şiddetin ve kadın cinayetlerinin yüksek oranda olmasının sonucu olarak kadınlar kendilerini güvende hissetmeleri oldukça zordur. Türkiye'de 2021 yılı yaşam memnuniyeti araştırma sonuçlarında, kadınların %51.9'u yaşadıkları çevrede kendilerini güvensiz hissettiklerini belirtmiştir (TÜİK, 2022).

Kendini güvende hissetmeyen ve fiziksel şiddet kaygısı yaşayan kadınlar için, fiziksel öz savunma kavramı önem kazanmaktadır. Fiziksel öz savunma; kadının fiziksel şiddet başlarken caydırmak için veya devam eden saldırıyı çeşitli şekillerde savuşturarak kendisini tehlikeden kurtarmak için kullandığı fiziksel stratejilerin tamamı olarak tanımlanır (Hollander, 2018a). Kadınların kendilerini fiziksel şiddete karşı savunma düşüncesi tarihte dönem dönem olmuştur. Ancak bu düşüncenin ciddi şekilde gündeme gelip hak olarak talep edilmesi 1960'larda başlayıp 1970'lerde ivme kazanan ikinci dalga feminist hareketler döneminde olmuştur (Kelly ve Sharp-Jeffs, 2016). 1990-2000 yılları arasında feminist hareketler ve aktivistler, çok sayıda devleti kadına karşı şiddete karşı önleyici ve cezalandırıcı çalışmalar yapmaya zorlamıştır. Bu tarihlerden sonra ise dünya gündemine ciddi şekilde giren fiziksel şiddet konusu 2000'lerden sonra artık hemen her platformda önemli yer edinmeye başlamıştır (Htun ve Jensenius, 2020).

Literatürde şiddet ile ilgili geliştirilen ve uyarlanan ölçeklere bakıldığında; hem yerli (Haskan ve Yıldırım, 2012; Kanbay, Aslan, Işık ve Tektaş, 2017; Özyürek ve Kurnaz, 2019; Çetin, 2011; Adıbelli, Saçan ve Türkoğlu, 2018; Akın, Gülşen, Aşut ve Akca, 2012) hem de yabancı literatürde (Funk, Elliott, Bechtoldt, Pasold ve Tsavoussis, 2003; Yun ve Vonk, 2011; Funk, Elliott, Urman, Flores ve Mock, 1999; Velicer, Huckel ve Hansen, 1989) kişilerin şiddet eğilimi, şiddete karşı duyarlılığı, şiddetin etkileri, şiddet farkındalığı, şiddet tutumu gibi kavramlarını ölçmek amacıyla geliştirildikleri görülmüştür.

Kadınlar fiziksel şiddete karşı öz savunma yapabilmek için kick boks, judo, wing chun, aikido gibi dövüş sporları yapmakta veya kadınlar için uyarlanmış yakın dövüş sistemlerinden karma eğitimler almaktadır. Gerek dövüş sporları yapan kadınlarla ilgili gerekse bu programlarda kadınlara verilen eğitim sonrasında kadınların; kaygı düzeylerinde (Renden, Landman, Savelsbergh ve Oudejans, 2015), özgüvenlerinde (Hollander, 2004; Hollander, 2018b), özyeterliklerinde (Ball ve Martin, 2012; Hollander ve Cunningham, 2020) ve benlik saygılarında (Jordan ve Mossman, 2018) yaşanan değişimlere bakılmıştır. Literatürde kadınların fiziksel öz savunma düzeylerini ölçen bir ölçme aracı olmadığı görülmüş ve literatürdeki bu eksikliğin doldurulması amacıyla "Kadınlar İçin Fiziksel Öz Savunma Ölçeği" geliştirilmek istenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Modeli

Araştırmanın amacı kadınların fiziksel öz savunma düzeylerinin ölçülmesi amacıyla likert tipli bir ölçek geliştirmek olarak belirlenmiştir. Çalışmada nitel ve nicel bulguların beraber değerlendirildiği karma yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki 42,428,101 kadın oluşturmaktadır (TÜİK, 2022). Evreni temsil yeteneği olan minimum örneklem sayısı %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile 384 olarak hesaplanmıştır. Yapılan saha çalışmasında iki yarı örneklem olmak üzere toplam 703 örnekleme ulaşılmıştır.¹

¹Gerekli minimum örneklem sayısı hesabında kullanılan formül şu şekildedir; (Özdamar, 2016)

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Örnekleme gerekli analizler ölçek geliştirme çalışmasının gerekliliği olarak iki alt örneklem olarak ele alınmıştır. Örnekleme ait demografik ve tanımlayıcı bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.²

Ölçme Aracının Geliştirilmesi ve Veri Analizi

Ölçme aracı geliştirilmesi aşamasında tesadüfi olarak seçilen 25 kadınla görüşmeler yapılarak kadınlara fiziksel olarak yaşamaktan korktukları, çevresinde şahit oldukları veya yaşadıkları fiziksel şiddet içeren durumlar sorulmuş ve toplanan nitel verilere göre ham ifadeler oluşturulmuştur. Ham ifadeler beden eğitimi ve spor bölümünden 6 öğretim elamanı ve 2 psikoloğun görüş değerlendirmeleri ile 15 madde olacak şekilde oluşturulmuştur. Türkçe öğretmenliği bölümünden 2 öğretim elemanının dil bilimi açısından değerlendirmesi sonucunda uygulanacak son şekli verilmiştir.

Alt boyutlar oluşturulurken kadınların yaşamaktan çok korktukları kendileri için daha yıkıcı olarak düşündükleri (birden fazla kişi tarafından saldırıya uğramak, etrafta kimse yokken fiziksel şiddete uğramak vb.) durumlar "Tehlikeli Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" alt boyutu olarak oluşturulmuştur. Kadınların kendileri için daha az tehlikeli olduğunu düşündükleri ve yaşamaktan daha az korktukları (Etrafta insanlar varken fiziksel şiddete uğramak, bir kadın tarafında fiziksel saldırıya uğramak vb.) durumlar ise "Basit Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" alt boyutu" olarak oluşturulmuştur.

Çevrim içi ortamda toplanan veriler Microsoft Excel uygulamasına aktarılarak gerekli sayısal kodlamaların yapılmasının ardından IBM SPSS 24.0 versiyonuna aktarılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi sırasında IBM SPSS AMOS 24.0 versiyonu kullanılmış, diğer tüm istatistiksel analizlerde IBM SPSS 24.0 paket programından faydalanılmıştır.

Araştırma amaçları kısmında bahsedildiği üzere araştırmada kadınların fiziksel öz savunma düzeylerinin ölçülmesi amacıyla bir ölçek geliştirme çalışmasının yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ölçek geliştirme aşamaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (DeVellis, 2012).

- Madde havuzu hazırlanır.
- Madde havuzu için uzman görüşü alınır.
- İlk yarı örnekleme madde havuzuna açıklayıcı faktör analizi uygulanarak gerekli revizyonlar yapılır ve ölçeğin yapısal formu belirlenir.
- Açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen ölçek yapısal formu için ölçek ve alt boyut güvenilirlik düzeyleri incelenir, ölçek veya boyut güvenilirlik düzeylerini düşüren maddeler var ise ölçek dışında bırakılması düşünülür.

d=0.05 (Sapma oranı, göze alınan sapma oranı, güven aralığı %5)
p=q=0.50 (Bir olayın görülme olasılığı p, görülme olasılığı 1-p=q)
 $t_{(0.05, \infty)} = 1.96$ ($\alpha=0.05$ ve $N>120$ için t tablo değeri)
N=Evrendeki birey sayısı, n= Gerekli minimum örneklem sayısı

² İlk yarı örnekleme ölçek yapısal geçerliğinin sağlanması amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi, İkinci yarı örnekleme ise Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Büyük örneklem analizi olan Yapısal Eşitlik Analizinin özel bir türü olan Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulaması için ayrılan örneklem nispeten daha küçük örneklemlerde uygulanabilir olan Açıklayıcı Faktör Analizi örnekleminde daha fazla olmasına dikkat edilmiştir.

- İkinci bir yapısal geçerlik testi için ikinci bir yarı örneklem üzerinden doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilir, maddeler üzerinde gerekli revizyonlar yapılır.
- İkinci yarı örneklem üzerinden elde edilen yapısal olarak geçerliği kanıtlanmış ölçme aracına ikinci yarı örneklem üzerinden güvenilirlik analizleri tekrarlanır.

Söz konusu adımları gerçekleştirilmesi amacıyla iki adet alt örnekleme ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Söz konusu alt örneklemler bulguların çapraz kontrolü ve farklı yaklaşımlar arasındaki bulgu uyumluluklarının denetlenmesi bakımından oldukça faydalıdır. Bu sebeple yeterli örneklem sayısının olması durumunda alt örneklemlerde çalışılması önerilmektedir (DeVellis, 2012).

İlk yarı örneklem üzerinden ölçeğin faktör (bileşen) yapısının ortaya koyulması amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Ölçek için ideal faktör sayısına karar vermek amacıyla ise yamaç serpinti grafiği ve faktörler tarafından açıklanan varyans oranları ile her bir ek faktör için açıklanabilecek fazladan varyans oranları gözetilmiştir.

Ölçek ve alt boyut güvenilirlik düzeylerinin denetlenmesi amacıyla ise Cronbach's Alpha güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. Cronbach's Alpha katsayısı için sosyal bilimlerde genellikle Tablo 1'deki aralıklar için karşılığındaki güvenilirlik düzeyi tanımlanabilir.

Tablo 1. Cronbach's Alpha referans değerleri

Aralık	Güven Düzeyi
Alpha <0.50	Yetersiz Güvenirlik Düzeyi
0.50 < Alpha < 0.70	Genel Kabul Gören Güvenirlik Düzeyi
0.70 < Alpha < 0.80	İyi Derecede Güvenilir
0.80 < Alpha < 0.90	Çok İyi Derecede Güvenilir
0.90 < Alpha	Mükemmel Derecede Güvenilir

Kaynak: (Özdamar, 2016)

İlk yarı örnekleme yapısal geçerlik ve güvenilirlik koşullarını sağlayan 2 faktör ve 12 maddelik yapı ile ikinci yarı örnekleme doğrulayıcı faktör analizi uygulaması yapılmıştır.

Yapısal eşitlik modellerinin özel bir türü olan doğrulayıcı faktör analizi çalışmasında referans alınan model uyum indeksleri kaynakları ile birlikte Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yapısal eşitlik modeli araştırmalarında kullanılan uyum indekslerine ilişkin mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri referans değer aralıkları

Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum Referans Değer Aralığı	Kabul Edilebilir Uyum Referans Değer Aralığı
¹ χ^2/SD	$0 \leq \chi^2/SD \leq 2$	$2 \leq \chi^2/SD \leq 5$
² AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$
³ GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$
¹ NFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
⁴ RFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
¹ CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
¹ TLI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
⁵ IFI	$0.95 \leq IFI \leq 1.00$	$0.90 \leq IFI \leq 0.95$
⁶ RMSEA	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$

¹(Kline, 2010), ²(Schermele ve Moosbrugger, 2003), ³(Baumgartner ve Homburg, 1996), ⁴(Bentler, 1980), ⁵(Bentler ve Bonnet, 1980), ⁶(Marsh ve diğerleri, 2006)

Ölçek güvenilirlik düzeylerinin ikinci ve farklı bir örneklem üzerinden kontrol edilmesi amacıyla ikinci yarı örnekleme de Cronbach's Alpha katsayıları denetlenmiştir.

BULGULAR

Tanımlayıcı Bulgular

Örnekleme dahil edilen kadınlara ait tanımlayıcı istatistikler ilk yarı örneklem, ikinci yarı örneklem ve toplam örneklem düzeyleri için Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3. Tanımlayıcı bulgular

Özellik	Kategori	Toplam	
		n	%
Yaş	18-25 Yaş	405	57.6%
	26-35 Yaş	184	26.2%
	36 Yaş Üzeri	114	16.2%
	Toplam	703	100.0%
Medeni durumunuz	Bekar	525	74.7%
	Evli	178	25.3%
	Toplam	703	100.0%
Eğitim Durumunuz	İlkokul-Ortaokul	10	1.4%
	Lise	51	7.3%
	Üniversite	561	79.8%
	Lisans Üzeri	81	11.5%
	Toplam	703	100.0%
Gelir Seviyeniz	0-2500 TL	292	41.5%
	2501-4500 TL	110	15.6%
	4501-7000 TL	101	14.4%
	7001-10000 TL	106	15.1%
	10000 TL üzeri	94	13.4%
	Toplam	703	100.0%
Düzenli olarak egzersiz/spor	Hayır	498	70.8%
	Evet	205	29.2%
	Toplam	703	100.0%

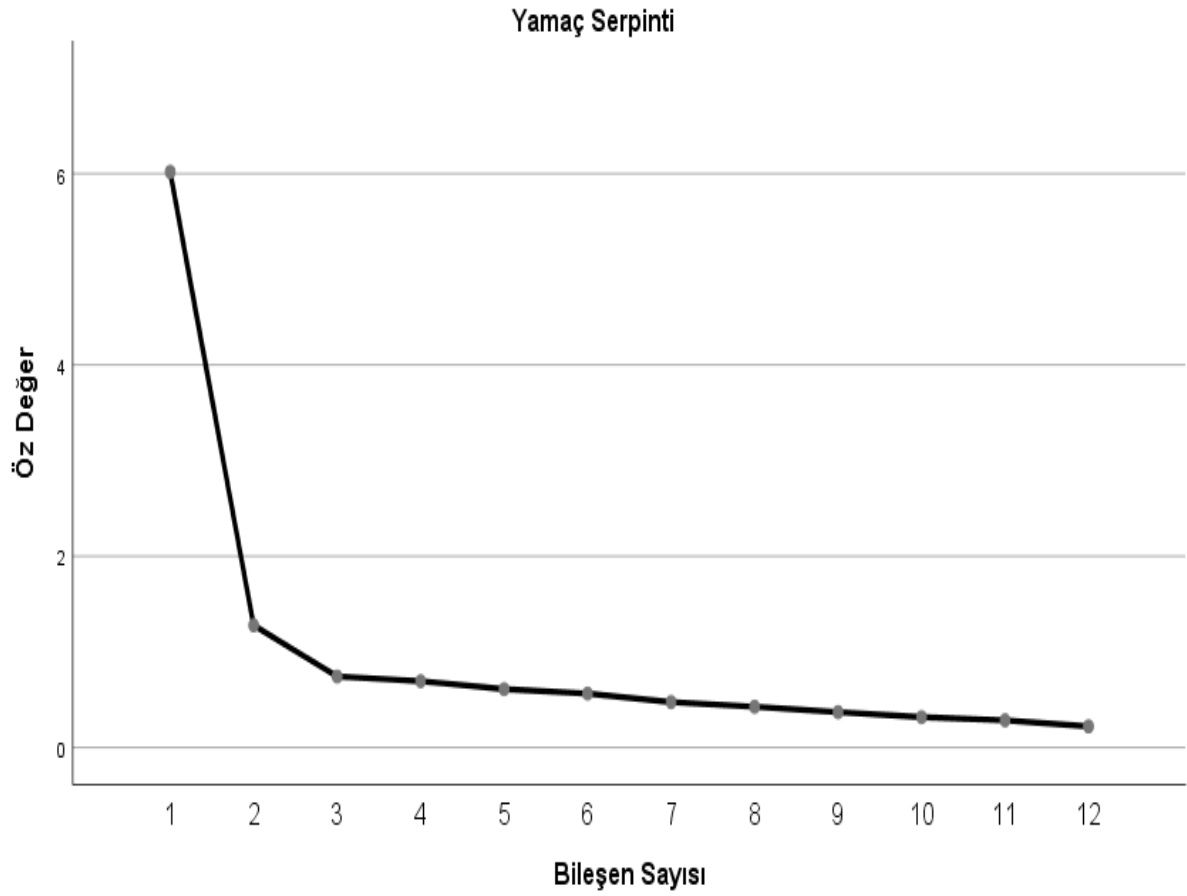
Örneklemin yaş gruplarına göre dağılımı şu şekildedir; 18-25 yaş %57.6 (n=405), 26-35 yaş %26.2 (n=184), 36 yaş üzeri %16.2 (n=114). Örneklemin medeni durumlarına göre dağılımı şu şekildedir; bekar %74.7 (n=525), evli %25.3 (n=178). Örneklemin eğitim seviyesine göre dağılımı şu şekildedir; ilkokul-ortaokul %1.4 (n=10), lise %7.3 (n=51), üniversite %79.8 (n=561), lisans üzeri %11.5 (n=81). Örneklemin gelir durumuna göre dağılımı şu şekildedir; 0-2500 TL %41.5 (n=292), 2501-4500 TL %15.6 (n=110), 4501-7000 TL %14.4 (n=101), 7001-10000 TL %15.1 (n=106), 10000 TL üzeri %13.4 (n=94). Örneklemin %70.8'i düzenli spor yaptığını (n=498), %29.2'si ise yapmadığını (n=205) ifade etmiştir.

İlk Yarı Örneklem Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

İlk yarı örnekleme ölçüğün faktör yapısını ortaya koymak amacıyla varimax yöntemi ve serbest sayıda faktör ile yapılan açıklayıcı faktör analizi sırasında ölçüğün tek faktör çıkardığı görülmüştür. Ölçek maddelerinin teorik olarak iki alt boyutta oluşturulması sebebiyle ölçek 2 faktöre zorlanarak varimax rotasyonu tekrarlanmıştır. 2 faktörlü açıklayıcı faktör analizinde 2 adet maddenin ilgili faktör dışında yer aldıkları görülmüştür. Söz konusu maddeler şu şekildedir; "11- Evime sipariş getiren görevli beni itip evime girmeye çalışırsa ona karşı

kendimi savunabilirim.” ve “15- Erkek arkadaşım/kocam bana şiddet uygularsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.” Farklı faktörde yer alan maddeler teker teker ölçek dışında bırakılarak varimax rotasyonları tekrarlandığında “2- Trafikte eğer birisi bana hakaret ederse fiziksel olarak kendimi savunabileceğimi bildiğim için korkmadan aracımdan inip hakkımı savunurum.” Adlı maddenin ise her iki faktöre de 0.100 faktör puanı ile yakın olduğu görülmüştür. Söz konusu maddenin de ölçek dışında bırakılmasının ardından ölçek için ideal faktör yapısına ulaşılmıştır.

Ölçek için ideal faktör sayısının belirlenebilmesi amacıyla çizilen yamaç serpinti grafiği Grafik 1’deki gibidir.

Grafik 1. Yamaç serpinti grafiği

Grafik incelendiğinde 1 bileşen sayısından 2 bileşen sayısına doğru ölçek için öz değer düşüşü oldukça fazladır, 2. bileşenden 3. bileşene doğru da bir miktar öz değer düşüşü olmakta fakat söz konusu düşüşün 1 değerinden küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda ölçek için 2 faktörlü yapının uygun olduğu söylenebilir (DeVellis, 2012).

Ölçek için ideal faktör sayısının belirlenmesi amacıyla öz değer düşüşleri ile birlikte açıklanan varyans ve her bir ek faktörün açıklayabildiği varyanslar da incelenmiştir. 2. faktörden sonra gelen her faktörün manidar bir açıklayıcılığı görülmediğinden ölçeğin 2 faktörlü yapısının uygun olduğuna karar verilmiştir.

2 faktörlü yapıda ulaşılan nihai yapısal geçerlik ve güvenilirlik analizi bulguları Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. İlk yarı örneklem yapısal geçerlik ve güvenilirlik analizi bulguları

Madde	Faktör		Açıklanan Varyans	Kümülatif Varyans	α
	F1	F2			
14- Tanımadığım bir erkek, bir cisimle (sopa, sandalye vb.) bana saldırırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	0.837				
10- Birden fazla kişi bana saldırırsa onlara karşı kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	0.825				
12-Tanımadığım bir erkek tarafından yumruklu ve tekmele saldırıya uğrarsam kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	0.789				
9- Bir erkek beni takip edip sonrasında yakalamak için kovalarsa kaçmak yerine ona karşı kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	0.775		33.359	33.359	0.895
13- Sosyal medyadan sürekli mesajlarıyla beni rahatsız eden bir erkeği evimin önünde görürsem yine de korkmadan dışarı çıkabilirim; çünkü bana zarar vermeye çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	0.721				
7- Kendimi herhangi bir fiziksel saldırıya karşı koruyabildiğim için bilmediğim bir şehirde korkmadan akşam/gece gezebilirim.	0.610				
5- Toplu taşımada tanımadığım bir erkek bana dokunarak tacizde bulunursa ona karşı fiziksel olarak kendimi savunabilirim.		0.753			
4- Çantamdan bir eşyayı çaldığımı gördüğüm kişiye gerekirse fiziksel olarak müdahale ederek o eşyayı geri alabilirim.		0.710			
8- İş yerinde patronum veya mesai arkadaşım bana şiddet uygulamaya çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.		0.681			
3- Tanımadığım bir kadın tarafından yumruklu ve tekmele saldırıya uğrarsam kendimi fiziksel olarak savunabilirim.		0.680	27.437	60.796	0.832
1- Bulduğum kafe/barda kalabalık bir grup kavga ederse ve kargaşanın içinde kalırsam kendimi fiziksel olarak savunarak o kargaşadan çıkabilirim.		0.668			
6- Ayakta durmakta zorlanan bir sarhoş, önümü çevirip beni alıkoymaya çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.		0.609			
KMO Örneklem Yeterliliği Ölçütü			KMO=0.914		
Bartlett Küresellik Testi			$\chi^2(66)\approx 1797.679^{***}$	Sig.=0.000	
Ölçek Cronbach's Alpha				$\alpha=0.945$	

** (%5), Anlamlılık Düzeylerinde H_0 hipotezinin reddini ifade eder. H_0 : Maddeler arası ilişki düzeyi istatistiksel olarak yetersizdir. Alpha Güvenirlik Katsayısı, χ^2 : Ki-Kare Test İstatistiği, (Parantez İçi Test Serbestlik Derecesini İçerir.) \approx : Yaklaşık Değeri İfade eder, F 1: Tehlikeli Fiziksel Saldırlara Öz Savunma F 2: Basit Fiziksel Saldırlara Öz Savunma

Tablo incelendiğinde ölçek için hesaplanan Kaiser Meyer Olkin örneklem yeterliliği ölçütünün oldukça yüksek örneklem yeterliliğini işaret ettiği görülmektedir. (KMO>0.9). Diğer yandan Bartlett Küresellik testi bulguları ise ölçek maddelerinin bir üst olguyu açıklamak üzere %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak yeterli ilişki seviyesinde olduklarını göstermektedir. ($\chi^2(66)\approx 1797.679$, Sig.<0.01).

Maddeler incelendiğinde tüm maddelerin kendileri ile daha yakından ilişkili maddeler ile birlikte faktör oluşturduğu görülmüştür. Daha açık bir ifade ile tehlikeli fiziksel ve basit fiziksel saldırılara öz savunma olarak kategorize edilen maddeler doğru kategorilerde yer almaktadır. Faktör puanları incelendiğinde tamamının 0.5'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durumda söz konusu maddelerin ölçeğe katkılarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir (Özdamar, 2016).

Alt boyutlar tarafından açıklanabilen varyans oranı incelendiğinde 1. alt boyut %33.359, 2. alt boyut %27.437, iki alt boyut kümülatif olarak %60.796 varyans açıklama oranına sahiptir. Söz konusu oranının toplam varyansın %50'sinden büyük olması ölçeğin ölçme gücü bakımından olumlu bir bulgudur (Özdamar, 2016).

İlk yarı örneklem için güvenilirlik katsayıları incelendiğinde tehlikeli ve basit fiziksel saldırılara öz savunma boyutlarının çok iyi ($0.8 < \alpha < 0.9$) derecede güvenilir ölçme araçları oldukları görülmektedir. α katsayılarının 1'in altında olması ise sahte çözüm olmadığını göstermektedir (DeVellis, 2012). Diğer yandan gerek ölçek gerekse alt boyutların iyi ve mükemmel derecede güvenilir oldukları görüldüğünden herhangi bir maddenin elenmesi durumunda hesaplanan Cronbach's Alpha katsayılarının raporlanması gerek duyulmamıştır.

İkinci Yarı Örneklem Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Araştırmanın bu kısmında ilk yarı örneklemden elde edilen faktör yapısı ile ikinci yarı örnekleme yapısal geçerliğin doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizi uygulaması yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sırasında tüm maddelerin ölçek katkılarının (yol katsayılarının) istatistiksel olarak anlamlı ve yeterli büyüklükte olduğu görüldüğünden herhangi bir maddenin ölçek dışında bırakılmasına gerek duyulmamıştır.

Modifikasyonlar sonucunda model uyum indekslerinin iyi ve üzeri referans aralıklar ile eşleştiği görüldüğünden doğrulayıcı faktör analizi esnasında herhangi bir maddenin elenmesine gerek duyulmamıştır.

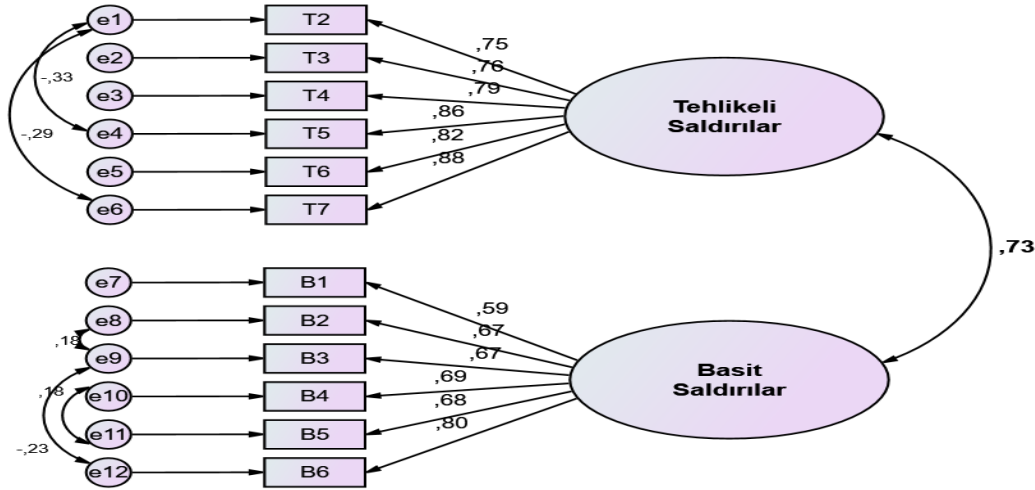
Uygulanan doğrulayıcı faktör analizi şeması Şekil 1'deki gibidir.^{3,4,5}

³e1-e12: Gözlenen Madde Hata terimleri

⁴ Hata terimleri arasındaki kovaryans yolları modifikasyonlar olarak adlandırılan ve söz konusu maddeler arasındaki ilişkilerin diğer maddelere kıyasla daha yüksek olduğunu gösteren yapılarıdır. Modifikasyonlar: T2-T5, T2-T7, B2-B3, B3-B6, B4-B5

⁵ Şekil üzerindeki katsayılar standartlaştırılmış katsayılarıdır.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Şeması

Şekilde görüldüğü üzere standartlaştırılmış katsayıların tamamı 0.5'in üzerindedir. Doğrulayıcı faktör analizine dair diğer bulgular ise Tablo 5'teki gibidir.

Tablo 5. İkinci yarı örneklem yapısal geçerlik ve güvenilirlik analizi bulguları

Madde	Boyut	β	Std β	S.H.	z	Sig.	α
T7		1.216	0.879	0.075	16.190*	0.000	
T6	Tehlikeli	1.116	0.817	0.068	16.388*	0.000	
T5	Fiziksel	1.240	0.864	0.079	15.621*	0.000	0.916
T4	Saldırıların Öz	1.052	0.794	0.066	15.911*	0.000	
T3	Savunma	1.027	0.762	0.067	15.265*	0.000	
T2	Boyutu	1.000	0.749	-	-	-	
B5		1.000	0.678	-	-	-	
B4	Basit Fiziksel	1.031	0.692	0.076	13.572*	0.000	0.842
B3	Saldırıların Öz	1.047	0.671	0.094	11.124*	0.000	
B2	Savunma	.965	0.673	0.083	11.654*	0.000	
B1	Boyutu	.863	0.591	0.082	10.581*	0.000	
B6		1.141	0.798	0.086	13.245*	0.000	
		$\chi^2(48)=82.437^*$	$\chi^2/S.D=1.717$	NFI=0.970	CFI=0.987		
		Sig.=0.001	GFI=0.968	RFI=0.959	TLI=0.982		
		Ölçek Cronbach's Alpha $\alpha=0.917$	AGFI=0.948	IFI=0.987	RMSE=0.042		

** (%5)Anlamlılık Düzeylerinde H_0 hipotezinin reddini ifade eder. H_0 : Model istatistiksel olarak manidar değildir. S.H: Standart Hata, Std. β :Standartlaştırılmış Yol Katsayısı, K.D: Kritik Değer, α : Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı, χ^2 : Ki-Kare İstatistiği, (Parantez İçi Test Serbestlik Derecesini İçerir (S.D)) $\chi^2/S.D$: Ki-Kare Serbestlik Derecesi Oranı GFI: İyi Uyum Endeksi, AGFI: Düzeltilmiş İyi Uyum Endeksi, NFI: Ölçeklendirilmiş Uyum Endeksi, RFI: Göreceli Uyum Endeksi, IFI: Bollen'in Artan Uyum Endeksi, TLI: Tucker-Lewis Endeksi, CFI: Karşılaştırmalı Uyum Endeksi, RMSEA: Hata Kareler Ortalamasının Karekökü

Tablo incelendiğinde doğrulayıcı faktör analizi modelinin %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğu görülmektedir ($\chi^2(48)=82.437$, Sig.<0.05). Model uyum indeksleri incelendiğinde tümünün mükemmel uyuma işaret ettiği görülmüştür.

Doğrulayıcı faktör analizi yol katsayıları istatistiksel anlamlılık bakımından incelendiğinde tamamının %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir

(Sig.<0.01). Yol katsayıları için standartlaştırılmış değerler incelendiğinde ise tamamının 0.5'in üzerinde olduğu görülmektedir. Söz konusu bulgular doğrultusunda tüm maddelerin ölçeğin ölçme görevine istatistiksel olarak anlamlı ve yeterli büyüklükte katkı yaptığı söylenebilir.

İkinci yarı örnekleme hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayıları incelendiğinde "Tehlikeli Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" boyutunun mükemmel ($0.90 < \alpha < 1.00$), "Basit Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" boyutunun ise çok iyi derecede güvenilir ölçme araçları oldukları görülmektedir ($0.80 < \alpha < 0.90$). Ölçek güvenirlik düzeyi ise mükemmel olarak hesaplanmıştır ($0.80 < \alpha < 0.90$).

Birinci ve ikinci yarı örnekleme gerçekleştirilen yapısal geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin 12 madde ve 2 boyut ile yapısal olarak geçerli ve yüksek derecede güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

Betimsel İstatistikleri

Araştırmanın bu kısmında daha önce yapısal geçerliği ve güvenirliği kanıtlanan ölçek ve alt boyutlar için madde ortalamasından elde edilen ölçen ve alt boyut değerleri için betimsel istatistikler ve normal dağılım test istatistikleri yer almaktadır. Ölçek ve alt boyut betimsel istatistikleri Tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6. Ölçek ve alt boyut betimsel istatistikleri

Değişken	N	Min.	Maks.	\bar{X}	S.S
Basit Fiziksel Saldırlara Öz Savunma Boyutu	703	1.000	5.000	3.501	0.779
Tehlikeli Fiziksel Saldırlara Öz Savunma Boyutu	703	1.000	5.000	2.421	0.914
Fiziksel Öz Savunma Ölçeği	703	1.000	5.000	2.961	0.771

\bar{X} : Ortalama, S.S: Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum

Basit fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutu minimum 1.000 maksimum 5.000 değerleri arasında 3.501 ortalama etrafında 0.779 standart sapma değeri ile dağılmaktadır. Tehlikeli fiziksel saldırılara karşı öz savunma alt boyutu minimum 1.000 maksimum 5.000 değerleri arasında 2.421 ortalama etrafında 0.914 standart sapma değeri ile dağılmaktadır. Fiziksel öz savunma ölçeği minimum 1.000 maksimum 5.000 değerleri arasında 2.961 ortalama etrafında 0.771 standart sapma değeri ile dağılmaktadır.

TARTIŞMA

Kadına karşı fiziksel şiddet dünyamızın ve ülkemizin sosyal bir sorunudur. Kadın bu soruna bazen yakınlarından bazen ise tanımadıkları kişilerden maruz kalabilmektedir. Şiddet sonrasında kadını koruyan farklı süreçler olsa da, kadının şiddet anında kendisini koruyabilmesinin gerektiği durumlar yaşanmaktadır. Bu yüzden kadınlar için fiziksel öz savunma kavramı önem arz etmektedir. Kadınlar için önemli olan bu konuda, yerli ve yabancı literatürde kadınların fiziksel öz savunma düzeylerini tespit edecek bir ölçme aracı olmadığı görülerek bu çalışma yapılmıştır.

Kadınlar için fiziksel öz savunma ölçeğini geliştirmek amacıyla ortaya çıkan bulgular incelendiğinde; 12 madde ve 2 alt boyuttan oluşan, ilk yarı örnekleme ve ikinci yarı örnekleme yapısal geçerlik değerleri doğrultusunda geçerliği karşılanmış bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. İlk yarı yapısal örnekleme geçerliğinde tüm maddeler için Cronbach Alfa değeri

0.94, basit fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutunda 0.89, tehlikeli fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutu ise 0.83 bulunmuştur. İkinci yarı yapısal örnekleme geçerliğinde tüm maddeler için Cronbach Alfa değeri 0.91, basit fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutunda 0.84, tehlikeli fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutu ise 0.91 bulunmuştur.

Ölçek puanlanırken "Kesinlikle Katılmıyorum" 1 puan, "Katılmıyorum" 2 puan, "Kararsızım" 3 puan, "Katılıyorum" 4 puan, "Kesinlikle Katılıyorum" 5 puan olarak kodlanmıştır. Ölçekte tersten puanlanacak madde bulunmamaktadır. 5'li likert tipinde, iki alt boyut ve 12 madde bulunan bu ölçekten alınabilecek minimum puan 12, maksimum puan 60'tır. İlk alt boyut olan tehlikeli fiziksel saldırılara öz savunma boyutunda 6 madde yer almaktadır ve bu boyuttan yüksek puan almak, kadınların daha tehlikeli olarak algıladıkları fiziksel saldırılara karşı yüksek öz savunma düzeylerine sahip olduğu anlamına gelir. Diğer alt boyut kadınların daha basit olarak algıladıkları fiziksel saldırılara karşı öz savunma düzeylerini ölçer ve 6 maddeden oluşur. Bu alt boyuttan alınan yüksek puan, kadınların basit fiziksel saldırılara karşı yüksek öz savunma düzeyine sahip olduğu anlamına gelir.

Sonuç olarak geliştirilen ölçeğin kadınların fiziksel öz savunma düzeylerini ölçen geçerli ve güvenilir ölçme aracı olduğu görülmektedir. Uygulama süresi yaklaşık 4 dakika olan bu ölçeği; araştırmacılar, öğretmenler, antrenörler ve paydaşlar 18 yaş ve üzeri kadınlara uygulayabilirler.

KAYNAKLAR

- Adams, D. ve McCormick, A. (1982). Men unlearning violence: Group work with men who batter. *The Abusive Partner* (ed M Roy), Van Nostrand Reinhold, New York.
- Aktaran; Dickstein, L. J. (1988). Spouse abuse and other domestic violence. *Psychiatric Clinics of North America*, 11(4), 611-628.
- Adıbelli, D., Saçan, S., ve Türkoğlu, N. (2018). Üniversite öğrencilerinde şiddete yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(2), 202-209.
- Akın, A., Gülşen, M., Aşut, S., ve Akca, M. (2012). Yakın ilişkilerde şiddet sorumluluğu ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 175-184.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Ball, K. ve Martin, J. (2012). Self-defense training and traditional martial arts: Influences on self-efficacy and fear related to sexual victimization. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 1(2), 135.
- Baumgartner, H., ve Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161.
- Bentler, P. ve Bonnet, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588-606.
- Çetin, H. (2011). Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 68-79.
- Dartnall, E. ve Jewkes, R. (2013). Sexual violence against women: the scope of the problem. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 27(1), 3-13.

- DeVellis, R. F. (2012). *Scale development, theory and applications*. New Delhi: Nobel.
- Devries, K. M., Mak, J. Y., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L. J., Engell, R. E., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N ve Watts, C. H. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340(6140), 1527-1528.
- Dwyer, P. (2022). *Violence: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Estrada, M. S. (2021). Feminist struggles against criminalization of digital violence: Lessons for Internet governance from the global south. *Policy & Internet*, 14(2), 410-423.
- Finkelhor, D., Turner, H., Ormrod, R., Hamby, S. ve Kracke, K. (2009). National survey of children's exposure to violence. *Juvenile Justice Bulletin*, 1-11.
- Finkelhor, D., Turner, H. A., Shattuck, A., ve Hamby, S. L. (2013). Violence, crime, and abuse exposure in a national sample of children and youth. *JAMA Pediatrics*, 167(7), 1-8.
- Funk, J. B., Elliott, R., Urman, M. L., Flores, G. T., ve Mock, R. M. (1999). The attitudes towards violence scale: A measure for adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(11), 1123-1136.
- Funk, J., Elliott, R., Bechtoldt, H., Pasold, T. ve Tsavoussis, A. (2003). The attitudes toward violence scale: Child version. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(2), 186-196.
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L. ve Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *The Lancet*, 368(9543), 1260-1269.
- Guterres, A. (2018). Remarks on International Day for the Elimination of Violence against Women. 12.11.2022 tarihinde <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2018-11-19/international-day-for-elimination-of-violence-against-women-remarks> adresinden erişilmiştir.
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112.
- Haskan, Ö. ve Yıldırım, İ. (2012). Şiddet eğilimi ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- Hollander, J. A. (2004). "I can take care of myself" the impact of self-defense training on women's lives. *Violence Against Women*, 10(3), 205-235.
- Hollander, J. A. (2018a). Women's self-defense and sexual assault resistance: The state of the field. *Sociology Compass*, 12(8), e12597.
- Hollander, J. A. (2018b). Empowerment self-defense. In *Sexual assault risk reduction and resistance*, 221-244.
- Hollander, J. A. ve Cunningham, J. (2020). Empowerment self-defense training in a community population. *Psychology of women quarterly*, 44(2), 187-202.
- Htun, M. ve Jensenius, F. R. (2020). Fighting violence against women: Laws, norms & challenges ahead. *Daedalus*, 149(1), 144-159.
- Jordan, J. ve Mossman, E. (2018). "Back off buddy, this is my body, not yours": empowering girls through self-defense. *Violence against women*, 24(13), 1591-1613.

- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, (2022). 2021 Yıllık Veri Raporu. 12.11.2022 tarihinde <https://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/3003/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2021-yillik-veri-raporu> adresinden erişilmiştir.
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E. ve Tektaş, P. (2017). İSKEBE kadına yönelik şiddet tutum ölçeği (iskebe tutum ölçeği) geliştirme çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.
- Karataş, S., Şener, Ü. ve Otaran, N. (2008). Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu. Ankara: T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kelly, L. ve Sharp-Jeffs, N. (2016). Knowledge and know-how: The role of self-defence in the prevention of violence against women. Brussels: Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, European Parliament.
- Kline, R. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Korkmaz, M., Demiray, E., Sevil, Ü., Hablemitoğlu ve Taşkiran, Y. (2015). *Dünyada, Türkiye'de kadın ve şiddet*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Krahé B. (2018). Violence against women. *Current opinion in psychology*, 19, 6–10.
- Marsh, Herbert, W., Hau, Artelt, Cordula, Baumert, ve Peschar (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- Oram, S., Khalifeh, H. ve Howard, L. M. (2017). Violence against women and mental health. *The Lancet Psychiatry*, 4(2), 159-170.
- Özdamar, K. (2016). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi, IBM SPSS, IBM AMOS ve MINITAB uygulamalı*. Eskişehir: Nisan Yayın Evi.
- Özyürek, A. ve Kurnaz, F. B. (2019). Aile içi şiddet farkındalığı ölçeği: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 227-250.
- Renden, P. G., Landman, A., Savelsbergh, G. J., ve Oudejans, R. R. (2015). Police arrest and self-defence skills: performance under anxiety of officers with and without additional experience in martial arts. *Ergonomics*, 58(9), 1496-1506.
- Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Stöckl, H., Meyer, S. R. ve García-Moreno, C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *The Lancet*, 399(10327), 803-813.
- Schermelleh, K., ve Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measure. *Methods of Psychological Research*, 8(2), 23-74.
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C. ve Moreno, C. G. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *The Lancet*, 382(9895), 859-865.
- TÜİK, (2022). İstatistiklerle Kadın, 2021. 15.11.2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635> adresinden erişilmiştir.

Velicer, W. F., Huckel, L. H., ve Hansen, C. E. (1989). A measurement model for measuring attitudes toward violence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 15(3), 349-364.

Yun, S. H., ve Vonk, M. E. (2011). Development and initial validation of the intimate violence responsibility scale. *Research on Social Work Practice*, 21(5), 562- 571.

Yüksel Oktay, E. (2015). Türkiye'nin ve Dünya'nın ortak sorunu: kadın şiddeti. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 16(64), 57-118.

Yüksel Kaptanoğlu, İ., Çavlin, A. ve Akadlı Ergöçmen, B. (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.

Ward, C. L., Martin, E., Theron, C., ve Distiller, G. B. (2007). Factors affecting resilience in children exposed to violence. *South African Journal of Psychology*, 37(1), 165-187.

Ekler

Ek 1. Kadınlar için Fiziksel Öz Savunma Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1-Bulduğum kafe/barda kalabalık bir grup kavga ederse ve kargaşanın içinde kalırsam kendimi fiziksel olarak savunarak o kargaşadan çıkabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2-Tanmadığım bir kadın tarafından yumruklu ve tekmeli saldırıya uğrarsam kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3-Çantamdan bir eşyayı çaldığımı gördüğüm kişiye gerekirse fiziksel olarak müdahale ederek o eşyayı geri alabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4-Toplu taşımada tanımadığım bir erkek bana dokunarak tacizde bulunursa ona karşı fiziksel olarak kendimi savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5-Ayakta durmakta zorlanan bir sarhoş, önümü çevirip beni alkoymaya çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6-İş yerinde patronum veya mesai arkadaşım bana şiddet uygulamaya çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7-Kendimi herhangi bir fiziksel saldırıya karşı koruyabildiğim için bilmediğim bir şehirde korkmadan akşam/gece gezebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8-Bir erkek beni takip edip sonrasında yakalamak için kovalarsa kaçmak yerine ona karşı kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9-Birden fazla kişi bana saldırırsa onlara karşı kendimi fiziksel olarak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

savunabilirim.					
10-Tanımadığım bir erkek tarafından yumruklu ve tekmeli saldırıya uğrarsam kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11-Sosyal medyadan sürekli mesajlarıyla beni rahatsız eden bir erkeği evimin önünde görürsem yine de korkmadan dışarı çıkabilirim; çünkü bana zarar vermeye çalışırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12-Tanımadığım bir erkek, bir cisimle (sopa, sandalye vb.) bana saldırırsa kendimi fiziksel olarak savunabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

* 1-2-3-4-5 ve 6. maddeler "**basit fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutu**", 7-8-9-10-11 ve 12. maddeler "**tehlikeli fiziksel saldırılara öz savunma alt boyutu**"dur.